

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים

סמל שאלון 570301 :

מועד הבחינה : קיץ ה'תשע"ה (5775) – מאי 2015

בית ספר פלך

ידיש

בחינת בגרות 3 יחידות לימוד

הוראות לנבחן:

א. משך בחינה: שלוש שעות ורבע

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה

5 טיילן / 5 חלקים

חלק א' ו חלק ב' - ליטעראטור / ספרות 40%

חלק ג' – שפראך / לשון 20%

חלק ד' - ווערבן / פעלים 10%

חלק ה' – נייער טעקסט / אנסין 20%

חלק ו' - א ליד / שיר 10%

זאל זיין מיט הצלחה!

1. ליטעראטור / ספרות

דער דיבוק פֿון ש. אַנסקי – ערשטע סצענע

חלק א'

(בטלנים אין בית-מדרש)

בטלן 1: דער טאָלנער האָט געהאַט אַ גילדערנע שטול.

בטלן 2: בײַ דעם טיש פֿון ר' ישראל רוזשינער האָט געשפּילט אַ קאַפעליע מיט 24 כלי-זמר.

בטלן 3: רב שמואל קאַמינקער איז געגאַנגען מיט גילדערנע פּאַנטאַפֿעלעך.

דער משולח: דער הייליקער ר'זושיע אַניפּאָלער איז כל-ימיו געווען אַן אַביון און האָט אויך אויפֿגעטאָן

אַ סך מופֿתים.

בטלן 1: אין דעם איז געלעגן אַ טיפֿן סוד, אַ טעם כּמוס.

בטלן 2: עס פֿאַרשטייט זיך!

בטלן 3: ווער עס האָט געהאַט אָפֿענע אויגן דער האָט געזען.

בטלן 2: דאָס איז געווען ווי אַ בגד פֿאַר זייער גרויסקייט.

משולח: אמתע גרויס דאַרף נישט קיין שיינעם בגד.

בטלן 1: איר האָט אַ טעות! אמתע גדלות מוז האָבן אַ פּאַסיקן מלבוש.

בטלן 2: זייער גדלות! זייער תקיפֿות!

בטלן 3: אין מיין שטעטל איז דאָ אַ בעל-שם, אַ בעל-מופֿת. מיט אַ שם קען ער באַשאַפֿן אַ גולם, ווערן אַ רואה ואינו נראה און אַפֿילו אַרויסרופֿן דעם סמך-מם.

חנן: וווּ איז ער?

בטלן 3: ווער?.

חנן: דער בעל-שם.

בטלן 3: אין מיין שטעטל.

חנן: ווייט פֿון דאַנען?

בטלן 3: המהלך - אַ חודש. דער בעל-שם הייסט אלחנן.

חנן: אלחנן - אל - חנן - גאָט פֿון חנן.

דער משולח: ווער איז דער בחור?

בטלן 1: אַ בחור, אַ ישיבֿה-בחור.

בטלן 2: אַ טייערע כלי.

בטלן 1: 500 בלאט גמרא אויסנווייניק אויפן פֿינגער!

משולח: פֿון וואָנען איז ער?

בטלן 3: פֿון דער ליטע. געלערנט אין ישיבֿה. איצט פֿאָסט ער משבת לשבת, ער עסקט זיך מיט קבלה.

מאיר: סענדער וועט שטעלן אַ תיקון. ער מאַכט אַ שידוך פֿאַר זיין בת-יחידה לאהלע.

בטלן 3: סענדער זוכט אַ רייכער שידוך.

מאיר: ער איז אַ ייד אַ גבֿיר!

בטלן 1: אַ מאָל האָט אַ גבֿיר גענומען אַ תלמיד-חכם, און נישט געזוכט געלט און ייִחוס.

משולח: דאָ אין ישיבֿה האָט ער אויך געקענט געפֿינען אַ תלמיד-חכם.

בטלן 2: פֿון וואָנען וויסט איר?

משולח: איך בין משער...

בטלן 3: נישט רעדן לשון-הרע.

חלק ב'

חנן: ווער האָט געעפֿנט דעם אַרון-קודש? אזוי פֿיל סודות! גמטריאות... לאה-לאה' – 3,36, 3 מאָל 36 איז חנן.

הענעך: חנן, דו ביסט פֿאַרחלומט?

חנן: סודות און רמזים זעט מען נישט אויפֿן גלייכן וועג.

הענעך: וואָס זאָגסטו?

חנן: איך גאָרנישט.

הענעך: דו ביסט צו פֿיל אַרײַנגעטאָן אין קבלה. דו לערנסט נישט קיין גמרא, פוסקים.

חנן: גמרא? פוסקים? גמרא איז קאַלט און טרוקן, פוסקים זענען קאַלט און טרוקן. קבלה עפֿנט אַלע הימלען. זי פֿירט גלייך צום פרדס. זי ציט צום אין-סוף.

הענעך: אמת. אָבער פֿליען מיט התלהבות איז אַ גרויסע סכנה, מע קען אַרײַנפֿאַלן אין תהום אַרײַן.

4 זענען אַרײַן אין פרדס: בן-עזאי, בן-זומא, אחר און רבי-עקיבא. נאָר רבי עקיבא איז אַרײַן און אַרויס.

חנן: דער אַרײַ-הקדוש און דער בעשט זענען נישט נכשל געוואָרן.

הענעך: דו גלייכסט זיך צו זיי?

חנן: איך גיי מײַן וועג.

הענעך: וואָס איז דײַן וועג?

חנן: די עבודה פֿון צדיקים איז צו רײַניקן די נשמות פֿון די קליפות.

הענעך: וואָס איז דײַן שיטה?

חנן: רייניקן די זינד פֿון איר טומאה, עס זאל בלייבן נאָר קדושה.

הענעך: קדושה אין זינד!?

חנן: אליץ האָט אַ פֿונק פֿון קדושה.

הענעך: זינד קומט פֿון סטרא-אחרא.

חנן: די סטרא-אחרא האָט גאָט אויך באשאפֿן.

הענעך: איך פֿאַרשטיי נישט.

חלק ג'

מאיר: לאהלע וואָס ווילסטו?

לאהלע: איך וויל זען די אַלטע פרוכתן.

לאהלע: ווי אַלט איז די שול?

פֿראַדע: אַלט, זייער אַלט. אַ מאָל איז געווען אַ שריפֿה. נאָר די שול איז געבליבן.

וויל טיבעלעך זענען געפֿלויגן אויפֿן דאָך און מיטן פֿאָכן פֿאַרלאָשן דאָס פֿניער. אזוי איז די שול געבליבן.

לאהלע: איך וויל דאָ בלייבן. איך וויל פֿרעגן די ווענט וואָס דערציילן זיי.

חלק ד'

הענעך: חנן, ביסט ווידער געווען אין מקווה?

חנן: יאָ.

הענעך: דו זאָגסט שמות?

חנן: יאָ.

הענעך: דו האָסט מורא?

חנן: ניין.

הענעך: פֿאַר וואָס טוסטו דאָס אליץ?

חנן: איך וויל דערגיין צו ספֿירת-תפֿארת און באַקומען גאָלדענע רענדלעך.

הענעך: חנן דאָס איז אַ געפֿאַר. איך האָב מורא מיט דיר צו רעדן.

חלק ה'

אַשר: סענדער האָט כמעט געמאַכט אַ שידוך. געבעטן 10 יאָר קעסט.

די מחותנים האָבן געגעבן נאָר 5 יאָר.

מאיר: שוין דאָס פֿערטע מאָל.

משולח: אַ שידוך מאַכט מען מיט אַ וועלכער איז באַשערט.

סענדער: איך שטעל אַ תיקון. אַ פֿינעם תיקון.

גיט מיר אַ מזל-טוב! אין אַ גוטער שעה פֿאַרקנסט מײַן טאַכטער.

אַלע: מזל-טוב!

סענדער: כמעט בטל געוואָרן. צום סוף מסכים געווען און געשריבן תנאים.

חנן: תנאים? <נאים? ווי קען דאָס זײַן?

נישט געהאַלפֿן קיין תעניתים, קיין מקוואות. נישט קיין צירופים.

וואָס זשע איצטער?

מיט וואָסער וועג?

איך בין מנצח געווען....

איך.. איך.. איך...האָב מנצח געווען.

משולח: דאָס ליכטל האָט אויסגעברענט. מען דאַרף אָנצינדן אַ נײַ.

סענדער: מאיר! וואָס איז אַזוי פֿינצטער! צינד אָן ליכט!

משולח: איר זענט מיטן מחותן דורכגעקומען?

סענדער: יאָ.

משולח: מחותנים זאָגן צו און האַלטן נישט וואָרט. עס דערגייט צו אַ דין-תורה.

מען דאַרף זײַן אָפּגעהיט.

סענדער: ווער איז דער ייד?

מאיר: אַ משולח.

סענדער: וואָס וויל ער?

מאיר: איך ווייס נישט.

סענדער: אַלע קומען צו מײַן תיקון. לחיים יידן!

ווער זאָגט אַ וואָרט פֿון אונדזער רבין?

משולח: אַ משל

1. אַ גביר, אָבער אַ גרויסער קמצן, קומט צום רבין.

2. דער רבי זאָגט אים: קוק דורכן פֿענצטער. וואָס זעסטו?

3. דער גביר: איך זע מענטשן.
4. דער רבי: איצט קוק זיך אין שפיגל. וואָס זעסטו?
5. דער גביר: איך זע זיך אליין.
6. דער רבי: וואָס איז דער חילוק צווישן דעם פֿענצטער און דעם שפיגל?
7. דער גביר: דאָס גלאַז פֿון שפיגל איז באַדעקט מיט אַ ביסל זילבער.
8. דער רבי: עס פֿאַרשטייט זיך! עס איז גענוג נאָר אַ ביסל זילבער און מען זעט שוין נישט אַנדערע מענטשן, נאָר זיך אליין...

סענדער: קומט אַלע! וווּ איז חנן? מיין חנקע? וווּ איז ער?

מאיר: ער שלאָפֿט.

סענדער: וועקט אים אויף!

בטלן 1: ער איז געשטאָרבן.

בטלן 2: מיטן "ספֿר רזיאל-המלאך" אין האַנט.

משולח: ער איז געניזוקט געוואָרן.

1. טייטשן אויף לשון-קודש חלק א'

2. ענטפֿערן אויף די פֿראַגעס צום אויסקלייב / לבחירה 5/6

חלק א'- צימצום און רחווּת אין חסידישע וועלט. ווער און וואָס?

חלק א'- וואָס מאַכט אַ בעל-שם?

חלק ב'- דער חילוק צווישן גמרא און קבלה

חלק ג'- וואָס דערציילט פֿראַדע וועגן דער שול?

חלק ד'- וואָס איז די געפֿאָר?

חלק ה' - דער מוסר-השכל פֿון משל?

אויסדרוקן/ ביטויים 3/5

500 בלעטער גמרא אויסנווייניק אויפֿן פֿינגער

10 יאָר קעסט

זאָגן אַ וואָרט

טיש

עסן טעג

ווער זאגט צו וועמען? 3/5 מי אומר למי

ווער ס'האט געהאט אויגן, דער האט געזען

גמרא איז קאלט און טרוקן

א שידוך מאכט מען מיט א וועלכער איז באשערט.

פליען מיט התלהבות איז א גרויסע סכנה

טייבעלעך האבן פארלאשן דעם פניער

ווער זענען זיי? מי הם? 4/6

לאהלע ☐

חנן ☐

ר'סענדער ☐

משולח ☐

הענעך ☐

פראדע ☐

-

3. שפראך / לשון

אנשרייבן א צעטעלע צום אויסקלייב/ לבחירה 3/1 חובה 3 שורות

1. ביאגראפיע פון ש. אנסקי

2. חנן צו לאהלען

3. לאהלע צו חנען

4. ווערבן אויספילן דעם לוח / להשלים את הטבלה

עתיך	עבר	הווה	טייטש	שורש	ווערב
איך					זיין
	דו				קומען
		ער			בלייבן
איר					ליגן
		עס			ווערן
	מען				גיין
זיי					פאלן
		ער			טאן
	זיי				הייסן

דו					זען
	איר				האלטן
		איך			נעמען
	מיר				וויסן
איר					העלפן
	מען				שרייבן

5. אַנסין

פֿיר דורות - אַ חסידישע מעשה

אין די צייטן פֿון בעל-שם-טובֿ, (חי אלול תנח- ז' סיוון תקפ) ווען עס איז געווען אַ שווערער קיטרוג אין הימל אויפֿן פֿלל-ישראל, איז דער הייליקער בעשט געגאנגען אין וואַלד.

ער האָט אָנגעצונדן אַ פֿייער. נאָך דעם האָט ער געדאוונט מיט גרויס פֿוונה און ער האָט אויסגעפֿועלט.

די טוירן פֿון הימל האָבן זיך געעפֿנט.

אַ דור שפּעטער, ווען זיין תלמיד- דער מעזעריטשער מגיד (תסד- יט פסלו תקלג) האָט געדאַרפֿט טאָן די זעלבע עבודה צוליב אַ פאָגראַם איז ער געגאנגען אין וואַלד, אויפֿן זעלבן אָרט און האָט געזאָגט:

"רבֿנו-של-עולם!

איך קען אָנצינדן דעם פֿייער, אָבער איך קען נישט דאווענען מיט די פֿוונות פֿון מיין רבֿין-דער הייליקער בעשט"

און ער האָט אויסגעפֿועלט. די גזירה איז בטל געוואָרן.

אַ דור שפּעטער, ווען דער צדיק משה-לייב פֿון סאַסאָוו (תקה –תקסז) האָט געדאַרפֿט אויפֿטאָן אַ נס, איז ער געגאנגען אין וואַלד און האָט געזאָגט:

"רבֿנו-של-עולם!

איך קען נישט אָנצינדן דעם פֿייער ווי דער מעזעריטשער רבי, און קען אויך נישט דאווענען מיט די פֿוונות פֿון הייליקן בעשט. אָבער איך ווייס גענוי וווּ זיי האָבן געדאוונט".

ער האָט אויסגעפֿועלט און עס איז געשען אַ נס.

אַ דור שפּעטער. רבֿ ישראל פֿון ריזשין (ג' תשרי תקנז - ג' חשוון תריא) האָט געהאַט אַ גרויסן נסיון.

ער איז געבליבן אין זיין שטוב, ער איז געזעסן אויף זיין שטול און האָט געזאָגט:

"רבֿנו-של-עולם!

איך קען נישט אָנצינדן דעם פֿייער, איך קען אויך נישט דאווענען מיט די פֿוונות פֿון הייליקן בעשט, איך ווייס נישט וווּ איז דאָס אָרט, איך קען נאָר דערציילן די מעשה.

ער האָט דערציילט די מעשה און ער איז בייגעשטאַנען דעם ניסיון.

זכותם תגן עלינו, אמן סלה!

ווארט	נסיון	דאטע	רבי
			.

פֿינפטער דור אַנשרייבן און המשך 3 שורות

.ליד- אהבת-ישראל

אַנשרייבן בעל-פה 2 סטראָפֿעס / לכתוב 2 בתים בעל-פה

ציען אַ פּאַס

די גרויסע לייט האָבן צו יעדן ביטל געהאַט	דער מדיגל פֿון קאַזשעניץ
מבטל זיין פֿאַר יעדן איינער	דער הייליקער בעשט
ליב האבן א ייד- נישט קוקן ווער	רב איציקל פֿון ווורקע
ווען ליבשאַפֿט פֿאַר יידן מען פֿאַרמאָגט, ווערט אַ קייטל ביזן הימל	דער רבי פֿון לובלין

3. באַנוס וואָס זאָגסטו? 1 שורה

זאָל זיין מיט הצלחה!

אַ געזונטן זומער!